

N. ΓΥΖΗΣ.

Σπουδή

Καὶ ὁ Γύζης ὅστις διὰ τῆς τέχνης του ἔκαμε ν' ἀγαπᾶται ὀλίγον καὶ ἡ νεωτέρα Ἑλλὰς παρὰ τοῖς ξένοις καὶ νὰ ἐκτιμᾶται, καὶ νὰ στηρίξη κάποιαν ἐλπίδας ὅτι κάτι παρέμεινεν ἐκ τοῦ ἀρχαίου πνεύματος εἰς τὰς ψυχὰς μίας, ἦτο συμπολίτης μου. Καὶ μολονότι τοῦτο διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Τέχνης δὲν ἔχει οὐδεμίαν σημασίαν, ἐν τούτοις ἡ ἔνδοξος φήμη του συνετέλεσεν ὥστε ἐκ τῆς μικρᾶς Τήνου πολλοὶ νέοι καθὼς καὶ ἄλλοι ὁμογενεῖς, ζηλοῦντες τὴν δάφνην, νὰ ἐπιδιοθοῦν εἰς τὴν καλλιτεχνίαν. Ἀλλ' ἄρα γε ἐξ ὅλων αὐτῶν θὰ εὔρεθῃ ἐκεῖνος ὅστις θ' ἀντικαταστήσῃ τὸν ἀπερχόμενον τοῦ καλοῦ ἀρχιερέα; Ὡ πόσον φοβοῦμαι, ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦλάχιστον, ἂν ὄχι διὰ τὸ μέλλον. Καὶ τοῦτο διότι εἰς τὸν κόσμον ὑπάρχουν ζωγράφοι πολλοὶ καὶ καλοὶ, ἀλλὰ ζωγράφοι ποιηταὶ, ζωγράφοι δημιουργοὶ, οἱ ὁποῖοι νὰ ἔχουν κάτι τι αἰθέριον, ὡς ὁ ΒΕΕΤΗΟΝΕΝ ἐν τῇ μουσικῇ, εἶναι τόσον ὀλίγοι. Ὁ Γύζης ἦτο ἐκ τῶν ὀλίγων αὐτῶν. Ὁ ὀφθαλμὸς του εἰσέδυνεν εἰς τὰ βάθη τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ἐνῶ τὸ πνεῦμά του ἀνήρχετο εἰς τὴν ψυχὴν ἐνὸς κόσμου αὔλου, ὅπως ἀποσπᾷ μίαν γενικὴν συγκίνησιν καὶ τὴν ἀναπαραστήσῃ διὰ τῆς γλώσσης τῶν χρωμάτων ἐπὶ τῆς ὀθόνης, ζωτανὴν καὶ πάλλουσαν, προκαλοῦσαν σκέψεις καὶ ρεμβασμοὺς. Καὶ τώρα ὅτε σημειῶ τὰς ὀλίγας αὐτὰς γραμμὰς, καὶ θρηνῶ τὸν θάνατον τοῦ μεγάλου μου φίλου, σκέπτομαι ὅτι εἶναι ἡ μεγαλειτέρα ὑπηρεσία ἣν προσέφερεν εἰς τὴν

Ἑλλάδα ὁλόκληρον τὸ ἐν Τήνῳ ἱερὸν ἱδρυμα τῆς Εὐαγγελιστρίας συντελέσαν εἰς τὴν δημιουργίαν ἐνὸς μεγάλου ταλάντου, μιᾶς δόξης, διὰ τῆς ἀρωγῆς του πρὸς τὸν Γύζην. Καὶ ἀφοῦ ὁ Γύζης ἐτίμησε τὸν τόπον μας, δὲν θὰ εἶναι ἄσκοπον ἴσως νὰ τεθῇ ἐπὶ τοῦ ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ ἱδρυματος τῆς Εὐαγγελιστρίας ἔργου του ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή: «*Ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἐγεννήθη ὁ διαπρέψας ἐν Εὐρώπῃ ζωγράφος Νικόλαος Γύζης*». Διότι, τὸ νὰ θρηνῶμεν ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες τοὺς κατὰ καιροὺς ἀπεθνήσκοντας πρωθυπουργοὺς καὶ ὑπουργοὺς καὶ καθηγητάς, εἶναι καλόν, ἀλλὰ τὴν ἐπαύριον διαδέχονται αὐτοὺς πλείστοι ἄλλοι καὶ τὸ κενὸν δὲν εἶναι τόσον ἐπαισθητὸν· ἀλλ' ὁ θάνατος τοῦ Γύζης ἀφίνει πράγματι κενὸν καὶ ὀφείλομεν εὐγνώμονες πρὸς τὸ Πνεῦμα καὶ τὴν Δύναμιν, νὰ σεβώμεθα καὶ γεραίρωμεν τοὺς ἀληθῶς μεγάλους, τοὺς ὄντως ἡλίου τοῦ τόπου μας.

Παρίσι, 1901.

ΛΑΖΑΡΟΣ ΣΩΧΟΣ

ΓΑΜΟΣ

[ΔΙΗΓΗΜΑ]*

ΕΣΥ' ἀθήνατε νεκρέ, μὲ τὰ χέρια σου τὰ δοξασμένα ἀρραβωνιαστές τῆς Ἑλληνόπουλας, καὶ ἐγὼ μὲ τὰ θνητὰ μου χέρια, τὰ πῆρα μέσα ἀπ' τὴν ἀνεμοζάλη τῆς ζωῆς καὶ τὰ στεφάνωσα γιὰ μνημόσυνόν σου.

ΜΕΣΑ στὴν ἀνεμοζάλη τῆς ζωῆς, στὸ ἀγριοθόρρι τῆς ξενιτειᾶς, τὴ ξέχασε τὴν τρυφερὴ παιδοῦλα, τὴν ἀρραβωνιαστικὴν του, ποῦ μὴ μέρρα — τὸ θυμᾶται σὰν ὄνειρο — μέσα σὲ χαρμὶς, σὲ γέλοισιν τὸν ἀρραβωνιασὲ ὁ γέρος ὁ παππᾶς.

Σ' τ' αὐτιά του ἀντιλαλοῦνε ἀδύνατα τώρα, ἡ εὐχαίς καὶ τὰ προφητικὰ τραγούδια ποῦ πρόλεγαν τὸν ἐρχομὸ του τὸν καλὸ.

Θαμπά, θαμπά, τὴ βλέπει καὶ τὴ ξανθὴ παι-

* Τὸν «Γάμον» ἐμπνευσθέντα ἐκ τῆς εἰκόνης τοῦ Ν. Γύζη «Ἀρραβῶνες τῶν παιδῶν» συνώδευσε ἡ διακεκριμένη διηγηματογράφος διὰ τῆς ἐξῆς ἐπιστολῆς πρὸς τὸν Διευθυντὴν τῆς «Παναχολῆς».

Φίλε κ. Καλογερόπουλε,

Ἐπέταξεν ἡ Ἑλληνικὴ ψυχὴ τοῦ Γύζη ἐκεῖ, ὅπου τὴν περιμένουν αἱ ἀδελφαὶ ψυχὰς τῶν ἀθανάτων καλλιτεχνῶν τοῦ Περικλείου αἰῶνος.

Ὁρῶντας ὁ ἀγαπητὸς τῶν Φιλοτέχνων ἑμιλος, ὁρῶντας ὅσοι τὸν θεώρουν καμάρων τῶν

Μ' ἐπιτρέπετε νὰ σᾶς στείλω τὸν ΓΑΜΟΝ διὰ μνημόσυνόν του, ἀφοῦ τὸν ἔγραψα πρῶτον αὐτόν, μετὰ τὸν κεραυνὸν ὁ ὁποῖος μ' ἐκεραύνωσε;

Ἐντρέπομαι ποῦ ἤρρησα νὰ σᾶς ἀπαντήσω· ὁ Χάρος παρέλυσεν τὰ χέρια μου.

18 Ἰαν. 1901, Πόλις.

Εὐτυχεῖτε

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ